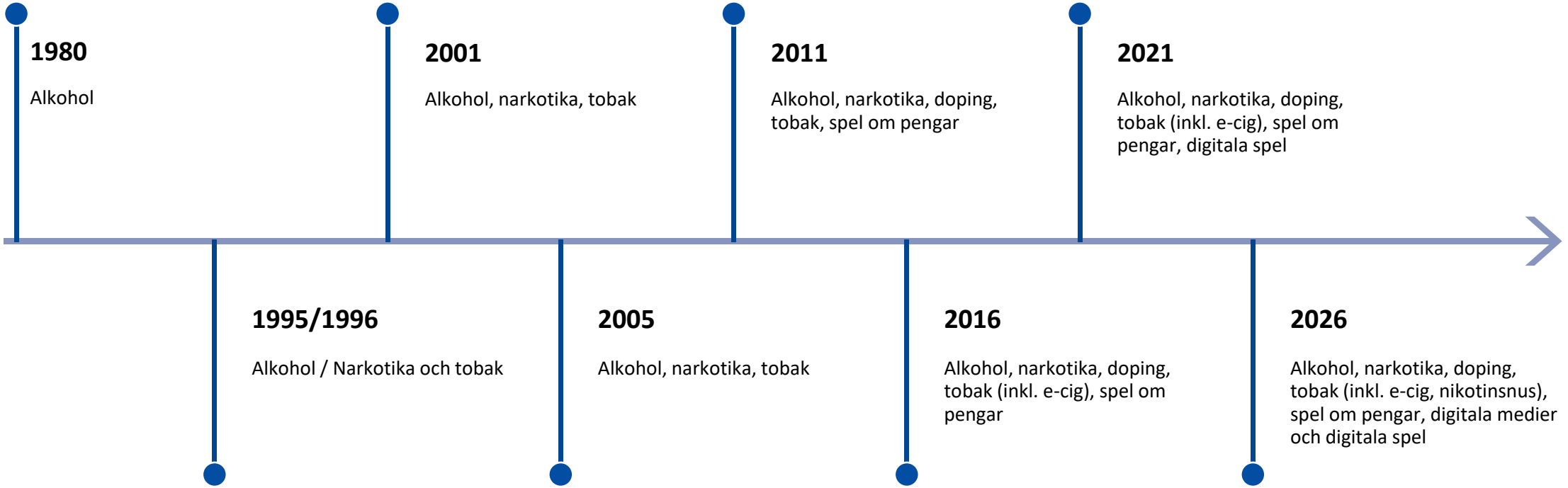
ANDTS-vanor på Åland

Användningen av alkohol, narkotika, doping, tobak, spel och digitala vanor

Mina Rosenqvist, 13.11.2026

ANDTS har undersökts under lång tid på Åland

Källa: Pettersson (1982), Karlsson (1995), Ahlqvist (1996), Jordas & Lilja (2002), Lilja & Jordas (2006), ÅSUB (2011), ÅSUB (2016), ÅSUB (2021), ÅSUB (2026)

Utredningen ger en uppdaterad bild av ANDTS-vanor bland vuxna på Åland

Med ett särskilt fokus på hur vanorna förändrats över tid samt på jämförelser med våra närregioner.

Datamaterial

Enkätundersökning till 1 300 vuxna (18–79 år) på Åland

626 svar (48 %)

Tidigare undersökningar om ANDTS på Åland

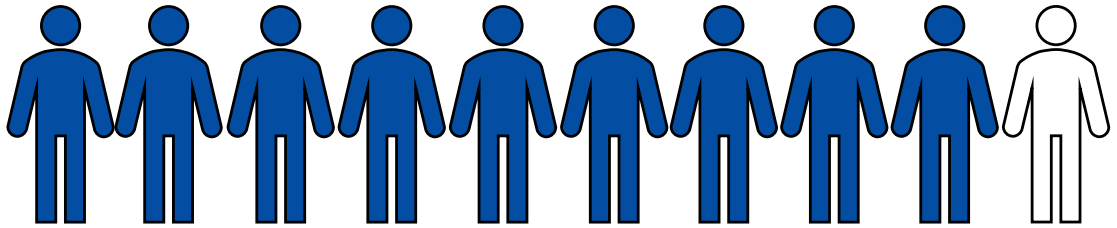
- Avloppsvatten-undersökningar (Åland, Finland)
- Hälsosamma Finland (Åland, Finland)
- Ungdomsundersökningen (Åland)
- Nationella skolundersökning (Sverige)
- Hälsa i skolan (Åland, Finland)
- Nationella folkhälsoenkäten (Sverige)
- Forskningsprojektet GERDA (Åland, Finland, Sverige)
- Ungar och medier (Sverige)

Alkohol

Större förändringar i frågorna begränsar jämförbarheten över tid

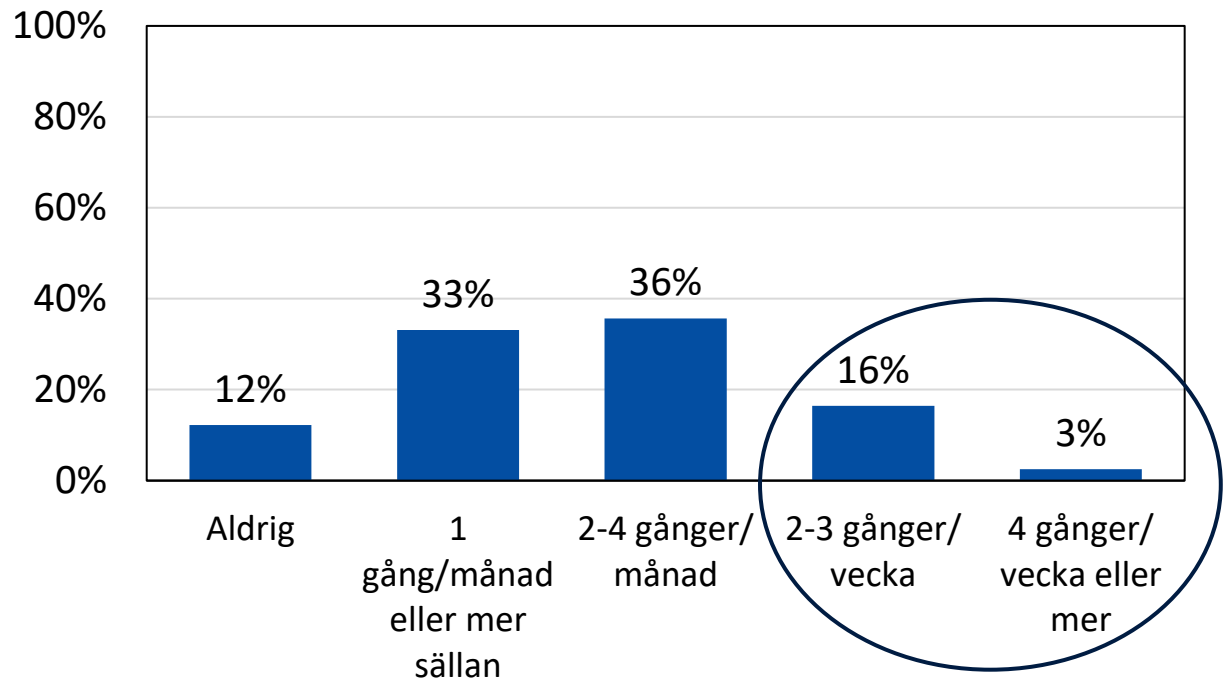
Alkoholvanor

- Nio av tio har varit berusade.
  - I genomsnitt 16 år första gången

Alkoholvanor

Hur ofta har du druckit alkohol under de senaste 12 månaderna?

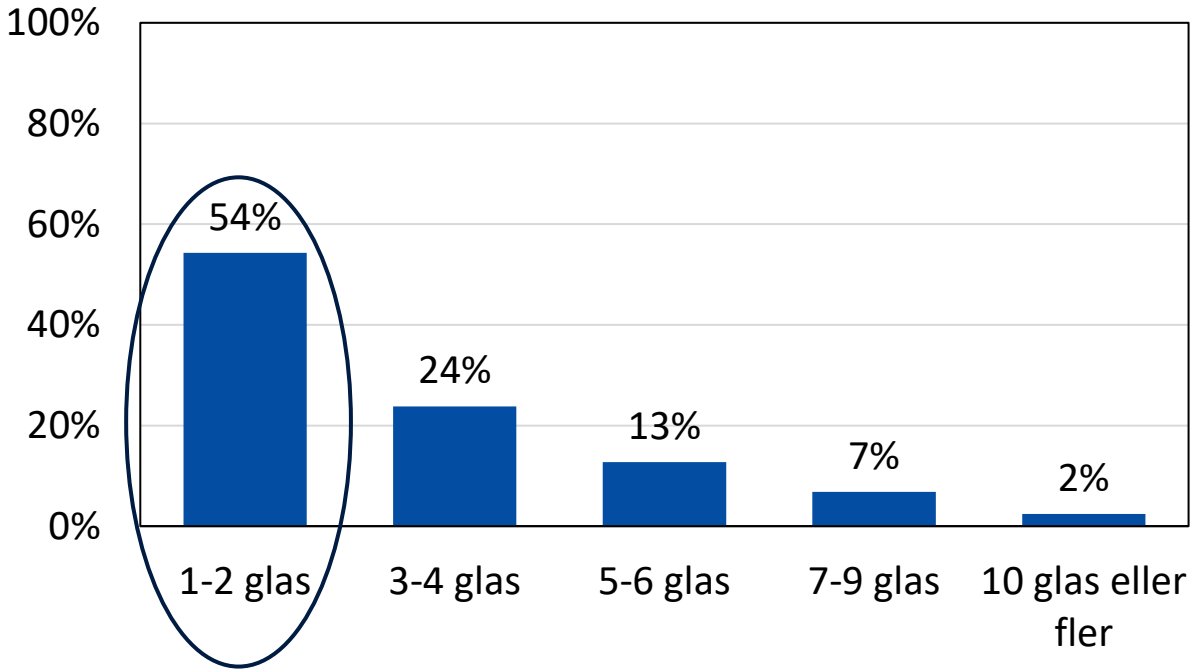

- Nio av tio har varit berusad.
  - I genomsnitt 16 år första gången
- Nästan var femte dricker alkohol minst 2-3 gånger/vecka.

Källa: ÅSUB (2026)

Alkoholvanor

Hur många "glas" drack du en typisk dag då du drack alkohol under de senaste tolv månaderna? Av de som druckit alkohol de senaste tolv månaderna

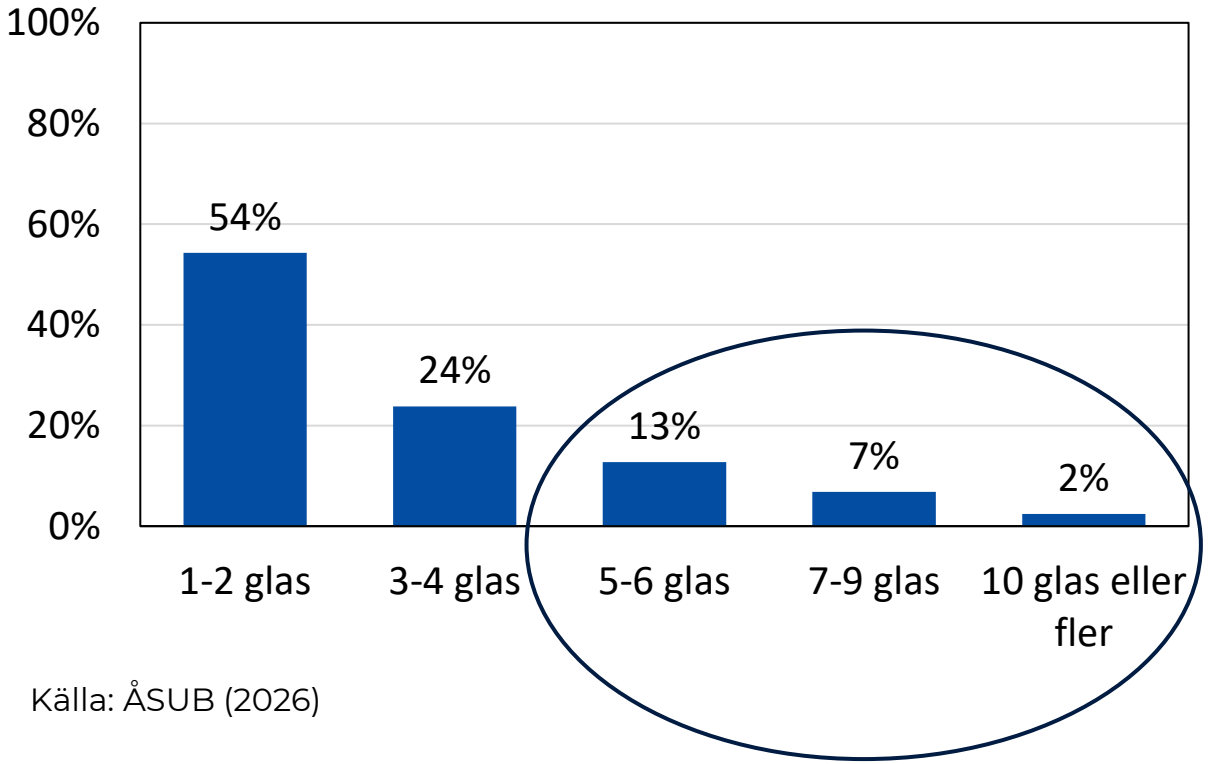

Källa: ÅSUB (2026)

- Nio av tio har varit berusad.
  - I genomsnitt 16 år första gången
- Nästan var femte dricker alkohol minst 2-3 gånger/vecka.
- Drygt hälften av de som druckit alkohol dricker 1-2 glas en typisk dag.

Alkoholvanor

Hur många "glas" drack du en typisk dag då du drack alkohol under de senaste tolv månaderna? Av de som druckit alkohol de senaste tolv månaderna

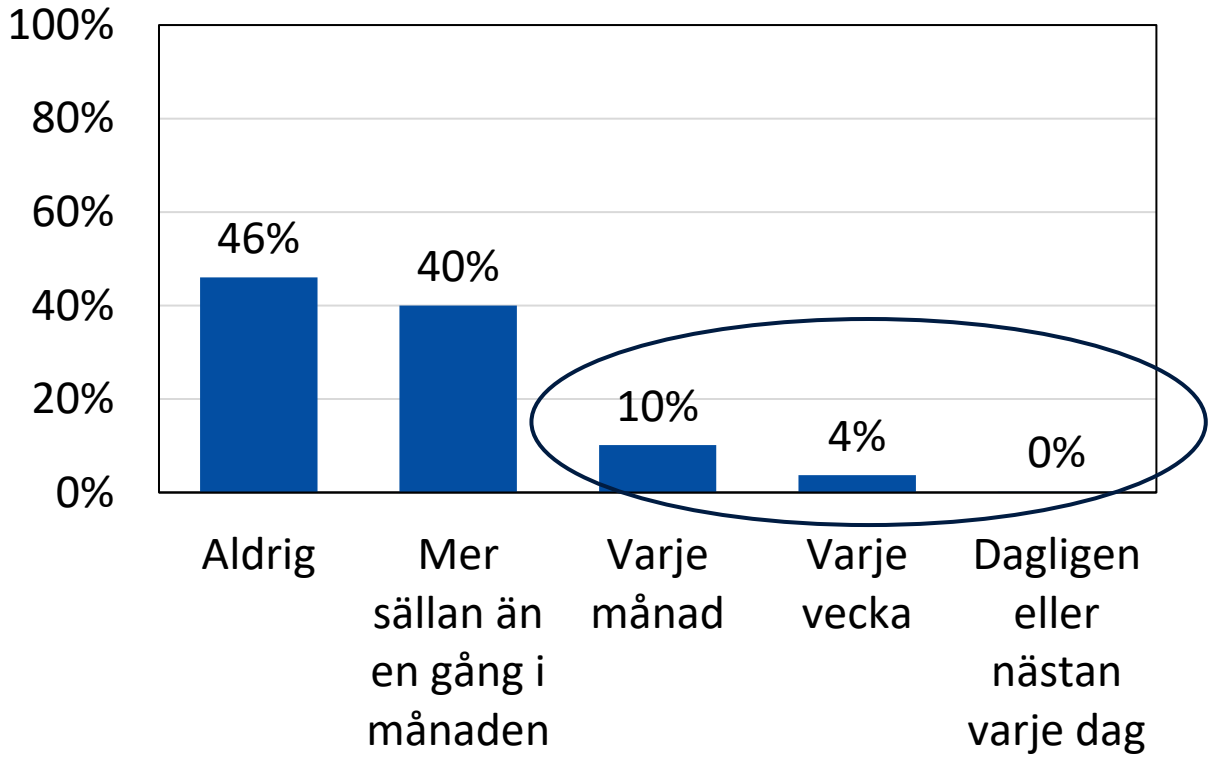

Källa: ÅSUB (2026)

- Nio av tio har varit berusad.
  - I genomsnitt 16 år första gången
- Nästan var femte dricker alkohol minst 2-3 gånger/vecka.
- Drygt hälften av de som druckit alkohol dricker 1-2 glas en typisk dag.
  - Mer än var femte dricker ≥ 5 glas

Alkoholvanor

Hur ofta drack du sex glas eller fler vid ett och samma tillfälle under de senaste tolv månaderna?

Källa: ÅSUB (2026)

- Nio av tio har varit berusad.
  - I genomsnitt 16 år första gången
- Nästan var femte dricker alkohol minst 2-3 gånger/vecka.
- Drygt hälften av de som druckit alkohol dricker 1-2 glas en typisk dag.
  - Mer än var femte dricker ≥ 5 glas
- 14 % har druckit ≥ 6 glas vid samma tillfälle åtminstone varje månad.

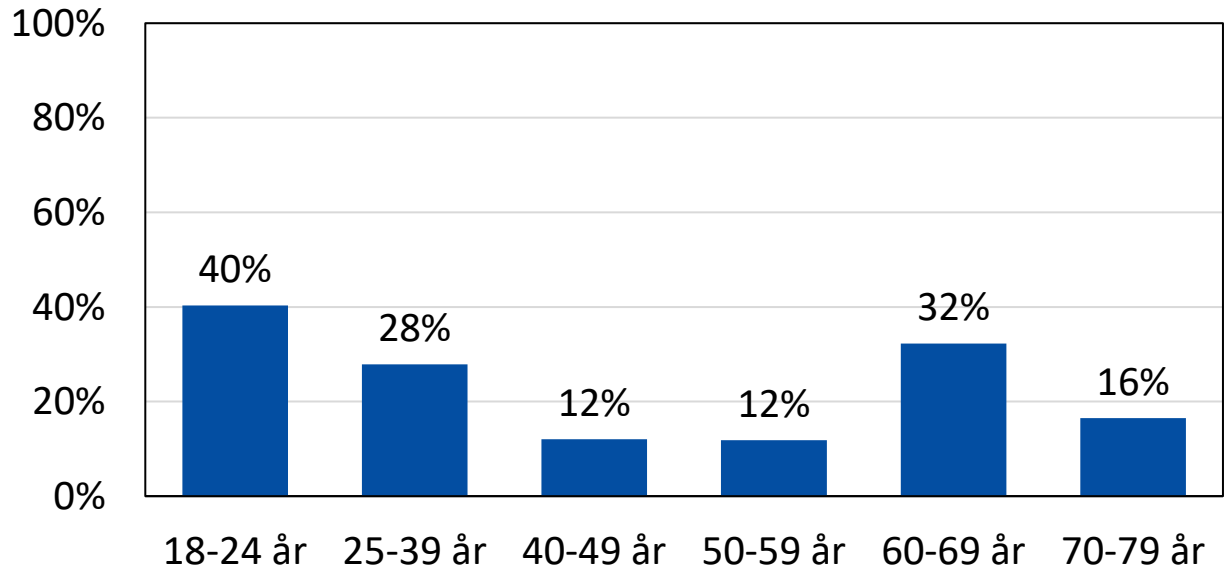
Alkoholvanor

- Nio av tio har varit berusad.
  - I genomsnitt 16 år första gången
- Nästan var femte dricker alkohol minst 2-3 gånger/vecka.
- Drygt hälften av de som druckit alkohol dricker 1-2 glas en typisk dag.
  - Mer än var femte dricker ≥ 5 glas
- 14 % har druckit ≥ 6 glas vid samma tillfälle åtminstone varje månad.
- Män och yngre dricker oftare och större mängder än kvinnor och äldre.

Riskfyllt drickande

- 22 % har ett högre värde än gränsvärdet för riskfyllt drickande.
  - 29 % av männen, 16 % av kvinnorna
- Vanligare i de yngsta åldersgrupperna och bland 60–69-åringar.

Andel vuxna (18–79 år) på Åland som dricker för mycket alkohol (AUDIT-C) 2026, efter ålder

Källa: ÅSUB

Riskfyllt drickande

- 22 % har ett högre värde än gränsvärdet för riskfyllt drickande.
  - 29 % av männen, 16 % av kvinnorna
- Vanligare i de yngsta åldersgrupperna och bland 60–69-åringar.
- Resultatet på Åland är jämförbart med både Finland och Sverige.

I Finland och Sverige ses en svagt nedåtgående trend i riskfyllt drickande över en längre tid.

Alkoholanvändningen kan ha minskat även på Åland men bör bekräftas av framtida studier.

Narkotika och doping

17 % har någon gång använt narkotika*

* Cannabis, annan narkotika än cannabis, receptbelagda narkotikaklassade läkemedel på annat sätt än läkare förskrivit, anabola androgena steroider eller tillväxthormon utan förskrivning av läkare

Narkotikabruk under de senaste 5 åren

År	Receptbelagda narkotikaklassade läkemedel*	Cannabis	Andra droger
2011	5 %	2 %	1 %
2016	5 %	4 %	2 %
2021	2 %	4 %	2 %
2026	1 %	3 %	2 %

* Användning på annat sätt än läkare förskrivit
Källa: ÅSUB (2011, 2016, 2021, 2026)

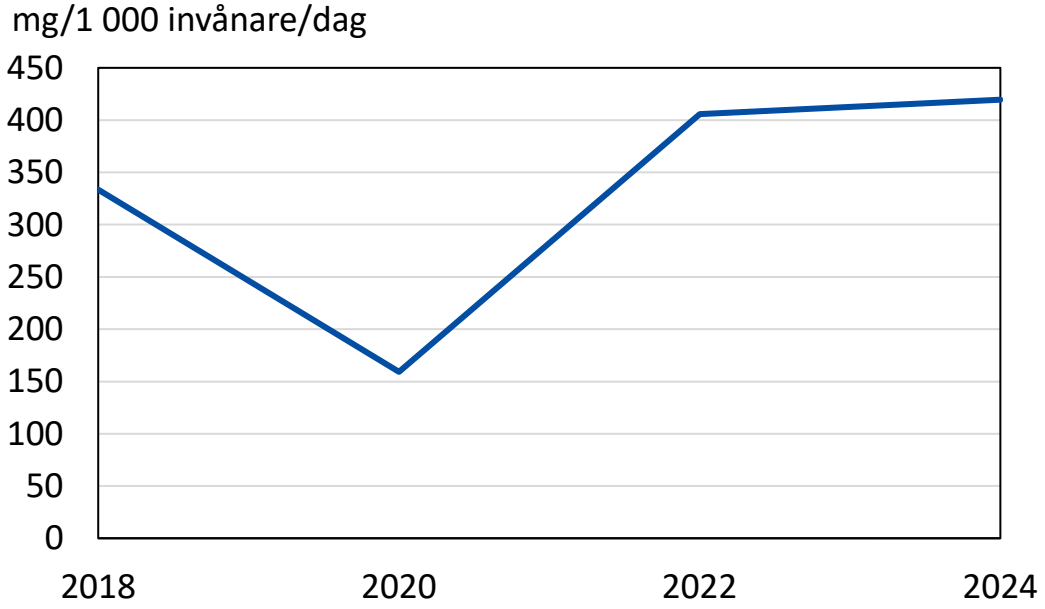
Narkotikabruk senaste året

- 2,5 % har använt någon form av narkotika under det senaste året.
- 2 % har använt cannabis

- Både användningen av cannabis i Finland och av narkotika i Sverige (under de senaste 12 mån) har varit stabil över en längre tid.

Avloppsvattenundersökningar

Användning av stimulerande droger* i områden som hör till Mariehamns avloppsnät 2018–2024

Källa: THL, *Avloppsvattenundersökning*. Tillgängligt via https://sotkanet.fi, bearbetat av ÅSUB

- Sammanlagda användningen av stimulerande droger* har ökat med 26 % från 2018 till 2024
- I Finland har användningen mer än fyrdubblats sedan 2012.

* amfetamin, metamfetamin, MDMA och kokain

Källa: THL (2026). *Narkotika – Användning på befolkningsnivå regionalt* https://thl.fi/sv/data-och-statistik/narkotika/anvandning-pa-befolkningsniva-regionalt#narkotikaanvandningen-har-okat-pa-lang-sikt

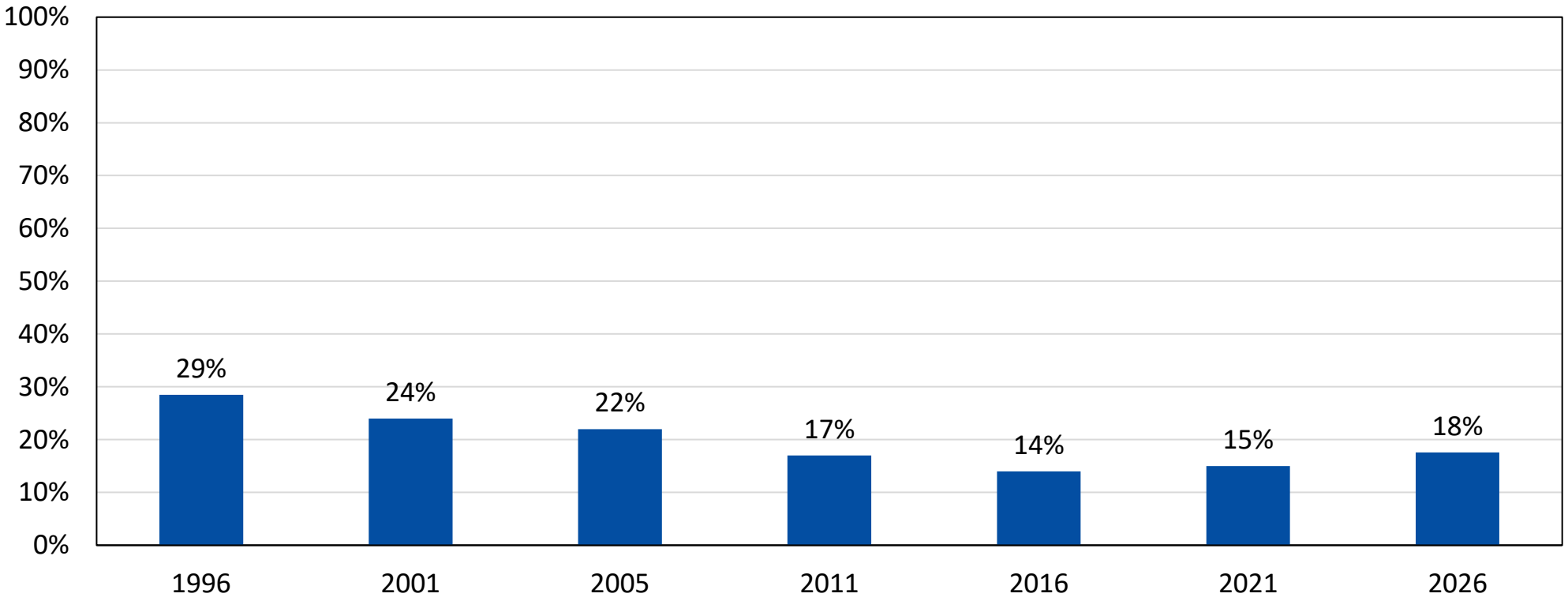
Tobak och nikotinprodukter

Nästan var femte använder någon tobaks- eller nikotinprodukt dagligen

Rökning (cigaretter, cigarrer, pipa), elektroniska cigaretter/vejp, tobakssnus och tobaksfritt nikotinsnus

Daglig användningen av tobak och nikotinprodukter har minskat

Andel vuxna på Åland som röker eller snusar dagligen 1996–2026

Not: Figuren visar andelen som röker (cigaretter eller e-cigaretter) eller snusar (tobakssnus eller tobaksfritt nikotinsnus) dagligen. Från 2016 särskiljs mellan rökning av cigaretter/cigarrer/pipa och rökning av e-cigaretter. 2026 ställs skilda frågor om tobakssnus och tobaksfritt nikotinsnus.
Källa: Ahlqvist (1996), Jordas & Lilja (2002), Lilja & Jordas (2006), ÅSUB (2011, 2016, 2021 och 2026), bearbetat av ÅSUB

Sporadisk och daglig användning 2011-2026

- Rökning har minskat från 24 % 2011 till 16 % 2026.
- Andelen som rökt e-cigaretter/vejpat har ökat från 1 % 2011 till 5 % 2026.
- Användningen av tobakssnus har varit stabil runt 11-12 %.
- Mer än var tionde använder tobaksfritt nikotinsnus (7 % sporadiskt, 5 % dagligen)

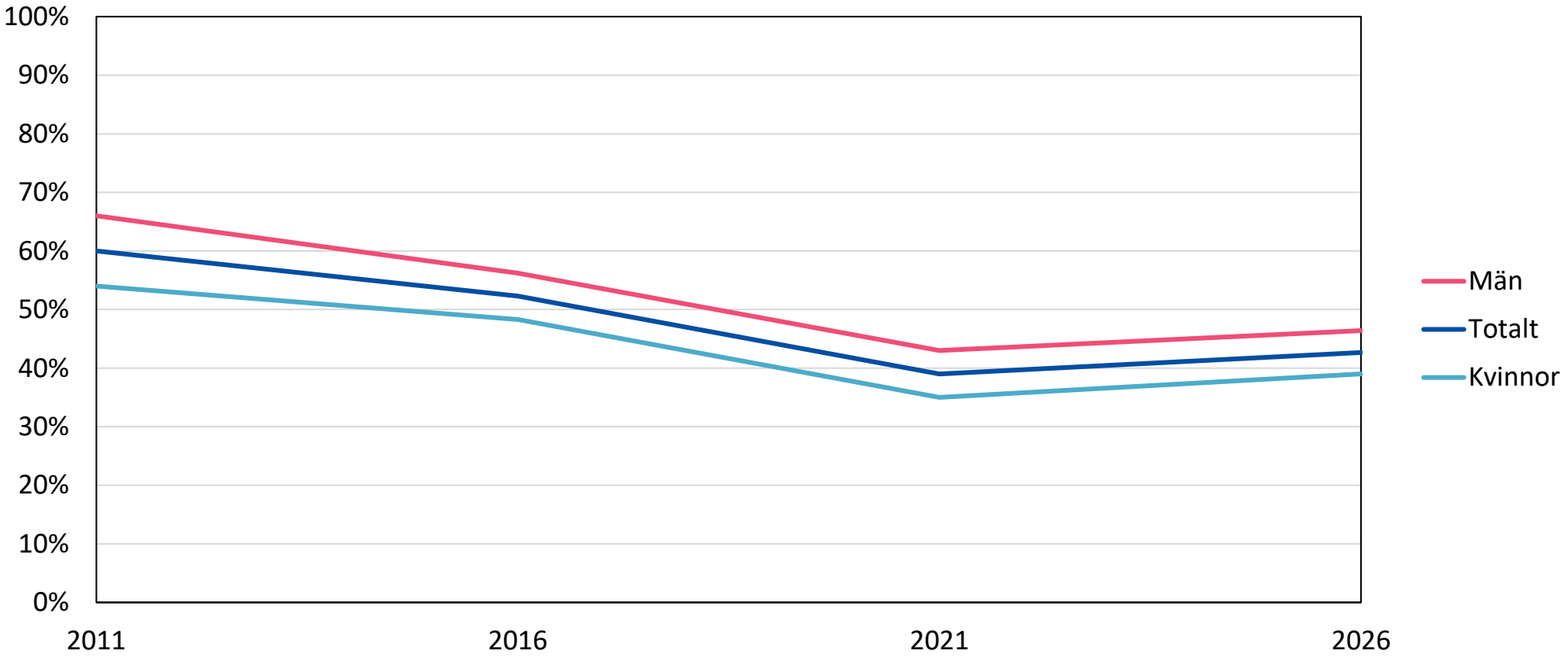
Män och yngre röker och snusar i högre utsträckning än kvinnor och äldre

Även i Finland och i Sverige har användningen av tobak och nikotin minskat över en längre tid.

Spel om pengar

Spel om pengar har minskat sedan 2011

Andel vuxna på Åland som spelat penningspel de senaste 12 månaderna 2011–2026, efter kön

Not: Den åldersgrupp som inkluderats i undersökningarna har varierat över tid. 2011 inkluderades personer 18–69 år gamla, från 2016 och framåt inkluderas personer 18–79 år.
Källa: ÅSUB (2011, 2016, 2021 och 2026)

Riskabelt spelande

- Tre procent av samtliga svarande ligger över gränsen för riskabelt spelande
- Riskabelt spelande är vanligare bland män än kvinnor.

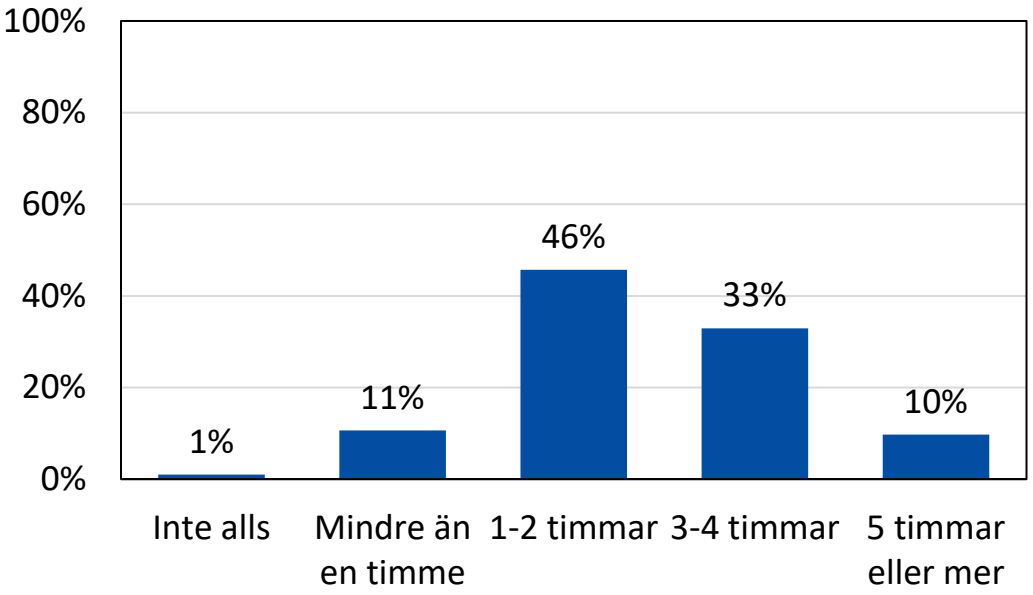
Det är något vanligare att spela om pengar i Finland än på Åland.

Lika stor andel uppfyller kriterierna för riskabelt spelande på Åland och i Sverige.

Digitala vanor, inklusive digitala (icke-penning) spel

Användning av digitala medier

Användningen av digitala medier på fritiden under en vanlig dag bland 18–79-åringar på Åland 2026

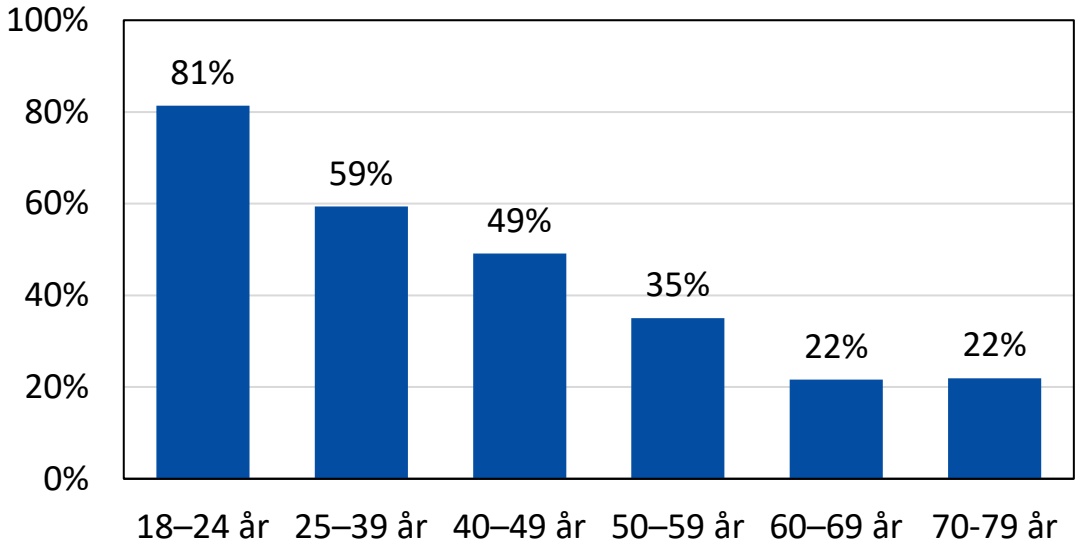

Källa: ÅSUB (2026)

- 43 % använder digitala medier minst 3h på fritiden under en vanlig dag.

Användning av digitala medier

Andelen vuxna på Åland som använder digitala medier minst 3h på fritiden under en vanlig dag

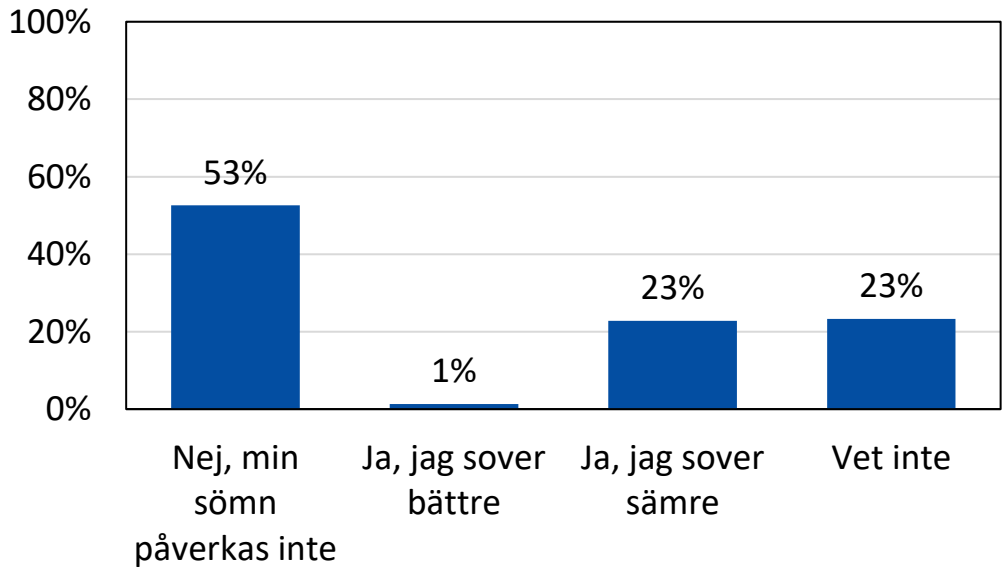

Källa: ÅSUB (2026)

- 43 % använder digitala medier minst 3h på fritiden under en vanlig dag.
- Betydligt vanligare bland yngre.

Användning av digitala medier

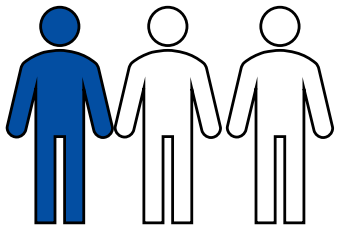
Hur vuxna på Åland upplever att deras användning av digitala medier påverkar sömnen

- 43 % använder digitala medier minst 3h på fritiden under en vanlig dag.
- Betydligt vanligare bland yngre.
- Nästan var fjärde upplever att deras användning av digitala medier påverkar sömnen negativt.

Källa: ÅSUB (2026)

Användning av digitala medier

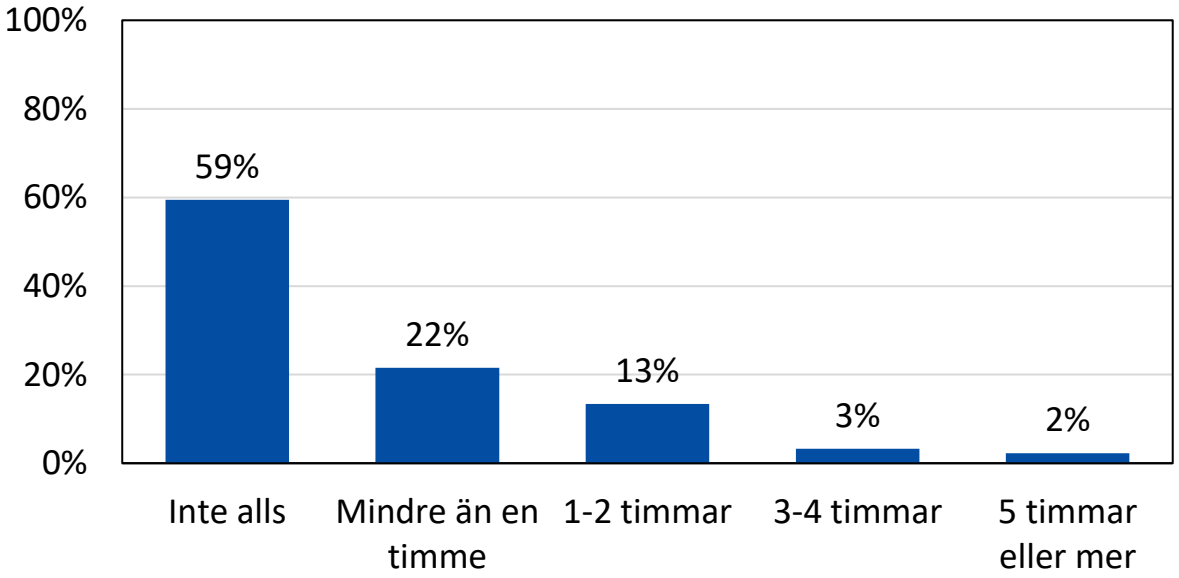

- 43 % använder digitala medier minst 3h på fritiden under en vanlig dag.
- Betydligt vanligare bland yngre.
- Nästan var fjärde upplever att deras användning av digitala medier påverkar sömnen negativt
- En av tre uppger att deras övriga liv påverkats negativt av deras digitala vanor.
- Det är inte möjligt att dra slutsatser om orsakssamband utifrån resultaten.

Digitala (icke-penning) spel

- Fyra av fem lägger mindre än en timme en vanlig dag på digitala (icke-penning) spel.

Användningen av digitala (icke-penning) spel på fritiden under en vanlig dag bland 18–79-åringar på Åland 2026

Källa: ÅSUB (2026)

Digitala (icke-penning) spel

- Fyra av fem lägger mindre än en timme en vanlig dag på digitala (icke-penning) spel.
- Det är betydligt vanligare bland män och yngre.
- Av de som spelat digitala spel upplever 1 av 10 att deras spelande påverkar deras övriga liv negativt (14 procent av männen, 7 procent av kvinnorna).

Källa: ÅSUB (2026)

Sammanfattande slutsats

Sammanfattning

- Tendens till att andelen som dricker för mycket har minskat något, men behöver bekräftas av kommande undersökningar.
- Riskfyllt drickande är som störst bland yngre och vid den ålder då många går i pension.

- Narkotikabruket har varit någorlunda stabilt de senaste 15 åren.
- Cannabis fortsätter vara den vanligaste formen av narkotika medan få använder sig av dopingpreparat.
- Samtidigt visar avloppsvattenundersökningar att användningen av stimulerande droger har ökat.

Källa: ÅSUB (2026)

Sammanfattning

- Tobak och nikotinprodukter har haft en stadig minskning från 1996 till 2016, men har därefter stabiliserats.
- Tobaksfritt nikotinsnus gör att den totala användningen av tobak och nikotinprodukter nu stigit något igen.

- Spel om pengar har blivit mindre vanligt under de senaste cirka 15 åren.

- Både män och yngre tenderar att använda ANDTS i större utsträckning än kvinnor och äldre.
- Generellt följer ANDTS-användningen på Åland samma mönster som i Finland och Sverige.

Tack för visat intresse!

Mina Rosenqvist

www.asub.ax